

Boekbesprekingen

James S. Coleman, *Resources for Social Change: Race in the United States*, John Wiley & Sons, Inc. 1971, 119 p.

James S. Coleman is hoogleraar in de sociale faculteit van Johns Hopkins University (V.S.). Hij is bekend door het werk *Equality of Educational Opportunity* (1966), dat onder zijn leiding in opdracht van het U.S. Department of Health, Education and Welfare werd samengesteld, en door zijn lucide inleidingen en samenvattingen in het verzamelwerk *Education and Political Development* (1965). Het onderhavige werk kan het best omschreven worden als een studie in de mogelijkheden van sociale verandering, belicht aan de hand van het negervraagstuk in de Verenigde Staten. Men kan het boek van twee kanten benaderen: als een exposé omtrent de maatschappelijke veranderingsprocessen, die in de macht van de mensen liggen, en als een verhandeling aangaande het rassenprobleem in de Verenigde Staten. Coleman bestudeert de vraagstukken vanuit een bepaald oogmerk. Het doel van het maatschappelijk veranderingsproces is voor hem de vermindering van de verschillen in de aan blank en zwart ter beschikking staande mogelijkheden. Hij noemt die mogelijkheden: *resources*. Er behoren bv. toe: de vrijheid tot sociale activiteit, economische macht en politieke macht. Hun betekenis verschilt aan beide zijden van de rassenbarrière aanzienlijk. Ze kunnen met plus- en min-tekens zijn voorzien, zoals de invloed van het milieu en het gezin in de beide sectoren positief en negatief kan inwerken. De vraag is nu hoe die *resources* ten gunste van meerdere gelijkheid kunnen worden beïnvloed. Er zijn theorieën, die daarbij alles verwachten van de verandering in de persoonlijke sfeer – de mensen moeten veranderen –, andere leggen de nadruk op veranderingen in de wetgeving, weer andere verwachten veel van de *input* van economische goederen, terwijl ook aan de invloed van politieke factoren grote waarde wordt gehecht. De auteur weegt deze verschillende mogelijkheden tegen elkaar af. Op zichzelf

zal de invloed van elk ervan onvoldoende zijn om het doel te bereiken. In onderling verband gezien is het effect groter. Daarbij wijst Coleman op de mogelijkheid dat door verbetering van één van de *resources*, bv. de mogelijkheid tot sociale activiteit zonder de belemmeringen van de huidskleur, andere *resources* bv. de economische potentie worden vergroot. Het onderwijs komt aan de orde als één van de diensten, die de mogelijkheid hebben om de economische *resources* meer gelijk te maken. De feiten wijzen echter uit dat de school de achterstand, die negerkinderen van 6 jaar bij de intrede tot het basis-onderwijs op blanke kinderen vertonen, in de jaren van het schoolgaan in 't algemeen niet vermindert. De relatieve distantie in schoolresultaten tussen zwart en blank is aan het einde van de schoolperiode gelijk aan wat zij bij de aanvang was. (Andere onderzoeken met betrekking tot sociaal en cultureel belemmerde kinderen brachten zelfs een vergroting van de distantie aan het licht.) Een deel van de verklaring is dat de schoolvoorzieningen voor negerkinderen achterblijven bij die voor blanke kinderen. Zou men ze op gelijk peil brengen dan zou dit naar berekeningen uitwijzen de achterstand der negerkinderen met een aantal punten verminderen. Het blijkt dat school-integratie (zwart en blank op dezelfde school) een effectiever middel is om de tekorten in de onderwijsvoorzieningen weg te nemen dan pogingen om negerscholen betere faciliteiten te geven. Politieke druk kan de genoemde integratie helpen realiseren.

Onder gebruikmaking van gegevens als deze bouwt Coleman een model van verandering op, dat aan de samenhang tussen een veelheid van factoren recht doet. Een boeiende studie!

Ph. J. Idenburg

Willey, T. – Maddison, R.: *An Enquiry into Teacher Training*, University of London Press Ltd, 1971, 110 p.

Tussen het rapport van de commissie McNair in 1944 en de publicatie van de bevindingen van de commissie James die we in de nabije toekomst tegemoet mogen zien is er geen door het Department of Education gesanctioneerd verslag van een onderzoek exclusief gewijd aan de opleiding van leerkrachten in Groot Brittannië. In 1968 riep het Lagerhuis een commissie onder voorzitterschap van departementaire onderwijs-specialist der socialisten, T. Willey, in het leven die tot opdracht kreeg een onderzoek in te stellen naar de huidige situatie van Teacher Training in Engeland, Wales en Schotland. De Britse Staatsuitgeverij publiceerde in 1970 het zesdelige onderzoeksverslag; een officieel rapport kwam echter niet uit omdat na de algemene verkiezingen van verleden jaar het parlement genoemde commissie niet meer bij elkaar heeft geroepen. Haar voorzitter heeft nu, samen met R. Maddison, de adviseur van de commissie, een boek geschreven dat in het licht van hun bevindingen een globaal overzicht geeft van de Britse docentenopleiding voorzover die plaats vindt op de Colleges of Education.

Zij spreken een vernietigend oordeel uit over de mandarijnen-houding van het Ministerie dat met 'monumentale onverschilligheid' (p. 99) competente colleges zoals de Centrale Advies Raad en de Nationale Advies Raad voor Training and Supply of Teachers – vaak niet eens elegante – dood heeft laten sterven, dat klachten uit alle lagen van het onderwijs over slecht opgeleide docenten naast zich neergelegd heeft, dat te weinig alert is geweest t.a.v. het docententekort, dat niet is ingegaan op voorstellen tot verbetering van de opleidingen, dat met name het leesonderwijs, het onderwijs in de wiskunde en natuurwetenschappen, en onderricht aan de kinderen van immigranten uit de hand heeft laten lopen.

Na een zeer beknopt historisch overzicht bespreken de auteurs de situatie zoals die gegroeid is na de onderwijswet van Butler in 1944. Zij belichten enige belangrijke rapporten met name dat van de commissie Robbins, constateren met zorg en adstrueren met cijfermateriaal dat het niveau van de studenten aan de Colleges of Education zeer duidelijk achterblijft bij dat van universiteitsstudenten, prijzen het academisch niveau van de docenten aan deze Colleges maar betreuren het dat ze te vaak ver van de praktijk afstaan. Een apart hoofdstuk wordt gewijd aan de relatie tussen de opleidingsinstituten en wat wij oefen-

scholen zouden noemen; deze verhouding is zeer onbevredigend en kan naar de mening van de auteurs alleen verbeterd worden als het personeel van de scholen meer invloed krijgt op het opleidingspatroon van de Colleges. Op het gebied van in-service training blijkt Groot Brittannië veel verder dan Nederland te zijn, maar hier is met ongeveer 500 instanties die zich daarmee bezig houden inderdaad sprake van een 'confused and inchoate state' (p. 61). Ditzelfde kan overigens gezegd worden van de beroepsopleiding die gegeven wordt aan graduates, d.w.z. studenten die hun universitaire graad al gehaald hebben; de instellingen voor hoger onderwijs hebben vaak geen geld om hun eigen studenten adequaat op hun onderwijstoekomst voor te bereiden maar de Colleges of Education hebben de handen vol aan eigen problemen en eigen studenten.

In verband met de Nederlandse figuur waarin we samenwerkingsovereenkomsten zien ontstaan tussen Universiteiten en Hogescholen enerzijds en opleidingsinstituten (bv. het Tilburgse Mollerinstituut) anderzijds is het hoofdstuk over de structuur en het bestuur van de Colleges interessant. De schrijvers bepleiten integratie van universiteit en College tot wat zij noemen 'comprehensive universities' (p. 87), een idee dat zeker betrokken mag worden bij ons denken over tertiair onderwijs. Na een bespreking van de situatie in Schotland die zoals in haar hele onderwijssysteem ook op het punt van docentenopleiding van Engeland en Wales afwijkt, besluiten Willey en Maddison hun boek met een aantal voorstellen tot herstructurering van Teacher Training. Zij vinden dat waar het Ministerie zo duidelijk in haar leidinggevende en stimulerende taak tekort schiet een grote behoefte is aan een nationale Higher Education Commission. Deze overkoepelende organisatie zal het inhoudelijk aspect van de docentenopleiding moeten laten regelen door een Teacher's Education Committee terwijl een Teacher Training Council voorstellen zal ontwerpen voor de pre-service en in-service trainingen.

Een geschikt boek voor wie in kort bestek een globaal overzicht wil krijgen van de opleidings situatie van Britse onderwijzers en leraren.

J. H. G. I. Giesbers

Geiss, J.: *Gesamtschule in England*, Schoeder Verslag, Hannover 1970, 166 p.

Aan de overvloedige literatuur die voorhanden is over de Britse Comprehensive School heeft de uitgeverij Schroedel een studie van Jakob Geiss toegevoegd die onze aandacht alleszins waard is. In ruim 160 bladzijden slaagt deze auteur er in een beknopt maar toch informatief verslag te geven van het traditionele schoolstelsel – een getrouwe afspiegeling van de driedeling der standen maatschappij –, de orthodoxe 'comprehensive' en variaties zoals het Leicesterplan, ontwikkelingen in het onderwijskundig denken en hun neerslag in het onderwijsbeleid.

In verband hiermee wijdt hij interessante paragrafen aan actuele problemen zoals selectie, intelligentie, milieu, gelijkheid van kansen, taal en school,

homogeniteit en heterogeniteit, differentiatie, etc. Waar de keuze tussen een categoriaal of comprehensief systeem helaas te vaak door politieke in plaats van onderwijskundige argumenten bepaald wordt, bevestigt Geiss terecht een heel hoofdstuk aan kwesties zoals de houding van Tories en Socialisten, de strijd om het behoud van de Grammar School en de mogelijkheid van een integratie van de public school in de comprehensieve sector. De waarde van deze studie wordt tenslotte verhoogd door een zeer uitgebreide literaturopgave over alle aspecten van de comprehensieve school.

J. H. G. I. Giesbers

J. M. Cladder, *Gedragstherapie bij kinderen*. Swets en Zeitlinger, Amsterdam, 1971. 116 pag. f 13.—

Over gedragstherapie bij kinderen is samenvattend in een boek nog niets in het Nederlandse taalgebied verschenen.

Her en der in verzamelwerken en tijdschriften treft men case-studies en verslagen van experimenten aan, waarin jeugdigen en kinderen cliënt of proefpersoon zijn. De vraag rijst of het zinvol is apart over gedragstherapie bij kinderen onderzoek te doen en hiervan melding te maken. Gelden bij de behandeling van kinderen niet dezelfde leerpsychologische principes als bij de therapie van volwassenen?

Mij dunkt een vraag waarover men in een inleiding in gedragstherapie bij kinderen enig licht zal moeten krijgen.

De inhoud. Hoofdstuk 1 is getiteld: 'De plaats van de gedragstherapie'. In de eerste pagina's wordt een summiere poging gewaagd de gedragstherapie te plaatsen met termen als 'op zijn minst veelbelovend gebleken' en dergelijke m.i. te globale samenvattingen van onderzoek naar het effect van de onderhavige vorm van therapie. Helaas treft men in dit eerste hoofdstuk geen enkele literatuurverwijzing aan. Daardoor worden ook de aanduidingen van de overeenkomsten en verschillen met andere therapievormen te globaal en te stellig. Het effect op de lezer kan zijn, die van een reactie eveneens globaal en mogelijk zelfs emotioneel gekleurd. Een nuchtere analyse van de plaats van de gedragstherapie op grond van de leerpsychologie wordt helaas niet geboden. De noodzaak om gegevens uit de ontwikkelingspsychologie

als stimulans te zien om samen met de leerpsychologie te komen tot een idee welk onderzoek bij uitstek relevant zal zijn, wanneer het gaat om therapeutische toepassing van de leerpsychologie bij kinderen en jeugdigen ontbreekt.

Een uitvoerig ingaan op deze vraag mag men van een klein boekje niet verwachten, echter een aanduiding over deze materie zeker wel. Temeer daar Cladder op pag. 6 e.v. naar verhouding vrij breedspakig verschillende theoretische invalshoeken in de kindertherapie met elkaar vergelijkt. Het spel speelt in deze vergelijking een overheersende rol. Hier is via het spel zoals bij andere therapievormen gebruikt een onjuiste koppeling tot stand gebracht tussen spel en gedragstherapie bij kinderen. Ook in de meest bekende therapievormen speelt het spel een belangrijke rol. Citaat: 'In de gedragstherapie bij kinderen wordt weer een ander gebruik van het spel gemaakt. Spelgedrag wordt daar rechtstreeks gemodificeerd wanneer juist het spelgedrag het gestoorde gedrag is'.

Hier is via het spel zoals bij andere therapievormen gebruikt het spel en dus het 'kinderlijke' in de gedragstherapie aan elkaar gekoppeld? Een koppeling die 'juist' (is gelijk toevallig) goed uitkomt als het spelgedrag gelijk is aan het gestoord gedrag. Een onjuiste, want m.i. louter toevallige analogie met andere therapieën. Het spel wordt uiteraard als *middel* in de gedragstherapie niet verwaarloosd, integendeel!

Bezien wij de volgende hoofdstukken die pogen de bekende gedragstherapeutische technieken te inven-

tariseren dan treft men echter slechts zelden het spel aan.

Summier komt de indicatie stelling ter sprake. Een citaat dat m.i. niet uit het verband te rukken is, luidt: 'Gelukkigerwijs behoren de meest voorkomende kinderproblemen tot die problemen waarvoor de gedragstherapie juist zeer goede technieken heeft, nl. duidelijk omschrijfbaar en observeerbaar gedragingen als b.v. bedwateren, woedebuien en fobieën'. Ongelukkigerwijs komt Cladder te veel en te snel met dit soort uitspraken.

De hoofdstukken 2, 3 en 4 over technieken stoeien derhalve te veel op een wankel basis. Technieken kunnen bijgevolg als 'handgrepen' een eigen leven - los van theoretische overwegingen - gaan lijden. Het boek wordt dan een kookboek.

Wanneer de lezer dit gevaar onderkent kan hij deze

hoofdstukken goed als een globaal naslagwerkje hanteren. Jammer is dat er geen (subjectieve) waardering over de toepasbaarheid in de klinische praktijk wordt geboden. Ook zou het goed zijn enigszins aan te geven in welke frequentie over de toepassing van een bepaalde techniek in de literatuur (veelal case-studies) is gerapporteerd.

Dit sluit aan bij het slot van het boekje waar een fraaie overzichtelijke inventarisatie van de literatuur na 1965 te vinden is. De indeling is arbitrair, maar duidelijk: De ontwikkeling van de gedragstherapie bij kinderen als een vorm van hulpverlening die zich in toenemende mate toelegt op *psychosociale* aspecten en daartoe ouders, onderwijzers, groepsleiders nadrukkelijk in de behandeling betreft vraagt mede via het werk van Cladder terecht om aandachtige belangstelling.

J. Heiner

De Stichting Christelijke Schooladvies- en begeleidingsdienst te Groningen

vraagt wegens uitbreiding van de werkzaamheden van haar schooladvies- en begeleidingsdienst ten behoeve van de opvoeding en het onderwijs in al zijn geledingen in de provincie en de stad Groningen een

pedagoog- didacticus

die uit overtuiging bereid is aan de verdere opbouw van deze dienst mee te werken. De taak van de te benoemen functionaris zal voornamelijk bestaan in het verlenen van ped.-did. hulp aan de scholen ter verbetering van de onderwijs- en leersituatie.

Gevraagd wordt doctoraal examen pedagogiek of daarmee gelijk te stellen opleiding.

Salaris afhankelijk van opleiding en ervaring nader overeen te komen.

inlichtingen bij en schriftelijke sollicitaties aan het bestuur van de stichting, p.a. de heer S. J. van der Zee, Multatulilaan 28, Haren (Gr.), telefoon (050) 4 47 89.

De recent geformeerde secretarieafdeling Algemene Personeels- en Organisatiezaken heeft initiërende en begeleidende functies bij het ontwikkelen van het gemeentelijk personeels- en organisatiebeleid.

Een van de onderdelen binnen de afdeling die zich met dit dynamisch aspect bezig houdt is het Bureau Vorming en Opleiding, dat naast de opleidingsproblematiek belast is met vraagstukken van teamvorming en groepsdynamica, ontwikkeling mens en organisatie, leiderschapsvorming enz.

Bij dit Bureau vaceert de functie van

agoog c.q. agoloog

voor het in interdisciplinair verband begeleiden van veranderingsprocessen in groepen en organisaties en het evalueren van deze processen.

Voor het vervullen van deze functie is een opleiding in de gedragswetenschappen op academisch niveau noodzakelijk, terwijl ervaring met het werken in groepen, alsmede kennis van bedrijfsvraagstukken gewenst is.

Leeftijd bij voorkeur niet ouder dan 40 jaar.

De primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden mogen zonder meer uitstekend worden genoemd.

Nadere informatie over de functie kunnen worden verkregen bij de heer G. Alkema, telefoon 010-147744, toestel 407.

Belangstellenden kunnen hun brieven binnen 14 dagen onder no. 723/1346 (ongefrankeerd) richten aan: chef Bureau Personeelvoorziening, antwoordnummer 363, Stadhuis, Rotterdam.

Gemeente Rotterdam